

03. новембар 2011.

Sven Böll | Spiegel Online

Европа је пренеражена. Грчки премијер жели да омогући народу да гласа о европском плану за спас њихове земље. Јоргос Папандреу је "ставио сва јаја у једну корпу", али је донео праву одлуку, пише "Шпигл" у тексту "Браво господине Папандреу".

Треба рећи одмах на почетку: Грци ће, за промену, сами одлучивати о томе како ће се они и њихова земља даље кретати напред.

Већ извесно време нису имали прилику да ураде тако нешто. Током последњих годину и по дана, ова некада поносна земља је, практично, под међународном управом. Грчка де факто више није суверена земља.

Најважнији задатак владе био је да програме штедње и структурних реформи провлачи кроз парламент и да их потом спроводи. То је била веома строга директива Тројке - Европске комисије, Европске централне банке и Међународног монетарног фонда. Да то није урађено, помоћ би била ускраћена, а земља би банкротирала.

Чињеница да више нисте господар сопствених финансија, да морате да молите за новац и да сте спремни да учините готово било шта да бисте га добили - веома је понижавајућа за земље које су остале без новца и за њихов осиромашени народ. То рањава душу,

подгрева гнев и ствара очај. Свест о томе да сте у великој мери сами криви за настану кризу, само погоршава ситуацију.

То што грчки премијер Јоргос Папандреу жели да народ пита за мишљење пре доношења одлуке о финансијском реструктурирању земље изгледа као очајнички потез, у складу са драматичним принципом "починити самоубиство у страху од смрти". Гласачи ће одлучити да ли треба подржати одлуку донету у Бриселу или не.

На последњем у, чини се бесконачном, низу европских самита о спасавању Грчке одлучено је да приватни инвеститори отпишу половину грчког дуга. Наиме, од 300 милијарди евра државног дуга, око 200 милијарди су потраживања банака, осигуравајућих компанија и фондова, па ће Грчка бити растерећена доброг дела кредитног бремена.

Три добра разлога за Папандреуову одлуку

Без обзира на то како ће референдумско питање на крају бити срочено, Грци ће заправо одлучивати о томе да ли ће њихова земља остати у еврозони или ће се одрећи заједничке валуте. Влада би грађанима могла да постави врло директно питање: "Да ли желите да наставите да користите евро или да се вратите на употребу драхме?"

Како је Папандреу могао то да учини? Жели да пита за мишљење исти онај народ који се побунио против његове политике! Сасвим је извесно какав ће исход бити! То су биле прве реакције када је грчки премијер објавио одлуку о расписивању референдума.

Реакције су сасвим разумљиве, јер је до сада највећи страх осталих чланица еврозоне био да ће Грчка рећи збогом заједничкој валути. Формула за европску апокалипсу изгледа отприлике овако: прво Грчка одустаје, затим "падају" Португал и Шпанија, а онда Италија заједничку валуту гура преко ивице у провалију. Уколико буду имали среће, опстаће мини-еврозона на северу континента.

Без сумње, то је сасвим реална опасност, уколико Грци кажу "не" одлуци која је донета у Бриселу. Папандреу игра на све или ништа. Ипак, његова одлука је исправна због неколико разлога.

Прво, премијеру је потребно непосредно одобрење грађана за даље поступке. Изабран је пре него што је дужничка криза ескалирала и његова влада сада мора да предузме драстичне кораке. У Грчкој се, за разлику од Немачке, политичке партије не споре око неочекиваног вишка у државној каси, висине путарина или затварања неколико војних база. Не, реч је о бруталној сечи јавне потрошње, до сада невиђеној у развијеним земљама. Када би немачки министар финансија морао да среже буџет тако немилосрдно као његов грчки колега, морао би, пропорционално гледано, да смањи трошкове за чак 100 милијарди евра за само једну годину.

Друго, у Грчкој је "опозиција" једнако "опструкција". Ни после годину и по дана, партије нису успеле да схвате да земља не може себи да приушти никакве политичке лакрдије. Међутим, уз директну подршку народа, постоји нада да ће опозиција да се призове памети. У најмању руку, мораће да се изјасне о томе како замишљају будућност земље.

Треће, у Грчкој се ствари крећу низбрдо. Готово сви грађани су жртве мера штедње, многи су очајни и због тога штрајкују. Али, када и они који сада раде остану без посла, економија ће бити још жешће погођена. Циклус пропадања се наставља. Тада ће бити потребне нове, још строже мере, и тако у недоглед. Међутим, уколико већина грађана на референдуму призна да им је понуђен пут за излазак из кризе, ова ужасна ситуација биће највероватније окончана. Не би више постојали легитимни разлози за штрајкове.

Охрабрујућа искуства

Постоје наговештаји да ће Грци подржати свог лидера кад све карте буду на столу и да неће одбацити директиве из Брисела. Већина народа у Грчкој верује да мора да постоји излаз из ове збрке која траје читаву деценију. Многи су опхрвани ритмом промена, али већина њих заправо није вољна да им се супротстави.

Искуства из других земаља еврозоне су охрабрујућа. Дужничка криза већ је срушила неке владе - на пример у Португалу и Ирској. Али, неке од партија које су потом дошле на власт, освојиле су већину на изборима иако су најављивале још оштрије мере штедње.

До одржавања референдума у Грчкој водиће се жестока дебата о две опције: сурова

рехабилитација у оквиру еврозоне или банкрот државе уз поновно увођење драхме.

То ће показати да Грци, заправо, не бирају између раја и пакла. Оба пута биће тешка и исцрпљујућа. Сваки грађанин за себе мораће да одлучи у шта верује, који је од два пута бољи. Мораће да размотре и могућност да би, одрицањем од заједничке валуте, ризиковали да изгубе новац којим располажу - њихова уштеђевина неће вредети ништа, уколико се врате на драхму.

Али, барем ће сваки Грк добити прилику да одлучује и неће моћи више да се жали на то што влада попустила пред захтевима из иностранства. И, чак и ако Грци на крају кажу „не“, па се оствари најгори сценарио и земља напусти еврозону, могуће последице сада се чине мање опасним него што је то изгледало пре годину дана.

Основни проблем у вези са повратком на националну валуту је то што би драхма била драстично девалвирана. С обзиром на то да би државни дуг и даље био у еврима, влада би морала да потроши још више драхми да би сервисирала обавезе према повериоцима. Држава би убрзо банкротирала.

Због тога би, вероватно, кредитори морали да се одрекну још већег дела потраживања. Коначно, већи део грчког дуга контролисале би Европска централна банка и друге земље еврозоне. Чак и ако Грчка остане у еврозони, постоји могућност да кредитори буду на још већем губитку - али то би се десило знатно касније.

Чини се да ризик да се "зараза" прошири на друге европске земље више није тако висок. Ниједна земља еврозоне није у тако лошем стању као Грчка. Изгледа да су тога сада свесни сви играчи на финансијском тржишту.